

Verslag workshop #5: Klimaatadaptatie in en met de wijk

*Sessietrekkers: Gemma van Eijsden (IenW/RWS) en Jitske van Popering-Verkerk
(GovernEUR/Erasmus Universiteit Rotterdam)*

Sociale veerkracht en klimaatadaptatie, hoe kunnen die elkaar versterken? In deze workshop hebben we gesproken over het kennisprogramma Klimaatbestendige Stad van het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie en de resultaten van het onderzoeksproject Klimaatadaptatie en Sociale Veerkracht gepresenteerd. In het programma is sociale veerkracht, participatie en gedrag een van de thema's. Het kennisprogramma zet in op het ontwikkelen van kennis, maar stimuleert ook het delen van kennis tussen overheden, ontwikkelaars, beheerders en bewoners.

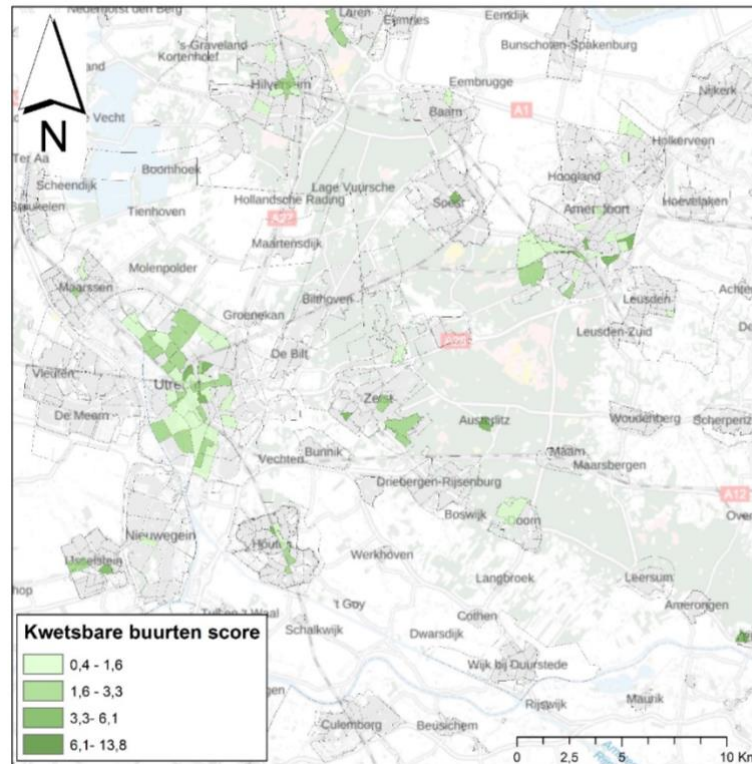
Presentatie klimaatadaptatie in en met de wijk

Een consortium van Deltares, RIVM, Erasmus Universiteit en Rigo heeft onderzoek gedaan naar de wisselwerking tussen sociale veerkracht en klimaatadaptatie. Jitske van Popering presenteert de belangrijkste bevindingen.

Uit het onderzoek blijkt de wisselwerking tussen sociale veerkracht en klimaatadaptatie erg kansrijk. Maatregelen voor klimaatadaptatie – en dan met name zichtbare, bovengrondse maatregelen in de wijk – dragen in potentie bij aan de veerkracht in de wijk. Dit vereist wel om te starten vanuit een integrale wijkaanpak waarin klimaatadaptatie één van de puzzelstukjes is.

Door hittestress bijvoorbeeld, is het nodig oplossingen voor de koeling van woningen in verband te brengen met maatregelen vanuit de energietransitie.

Om te helpen tot een integrale aanpak te komen, zijn twee instrumenten opgesteld: (1) een kwetsbaarhedenkaart waarin zichtbaar wordt in welke wijken zowel klimaatadaptatie als sociale veerkracht aandacht behoeven. Deze kaart geeft een beeld waar sterke en zwakke wijken liggen en waar een verbinding gelegd kan worden met wijken die gevoelig zijn voor klimaatrisico's (zie figuur 1). (2) Een overzicht van maatregelen in relatie tot sociale veerkracht.

Figuur 1. Uitsnede van kwetsbare buurten kaart

Vice versa kan sociale veerkracht ook bijdragen aan het realiseren van klimaatadaptatie. Dit raakt aan het thema van participatie. Want afhankelijk van de sociale veerkracht in een wijk, kan een passende participatie-aanpak worden ontwikkeld (zie figuur 2).

Wijken die goed in staat zijn te participeren, vragen om een aanpak die mensen prikkelt om een bijdrage te leveren. Wijken met sterke sociale verbanden maar zwakke mogelijkheden tot participatie, vragen om een aanpak waarin participatie zo toegankelijk mogelijk wordt gemaakt. Wijken die niet goed in staat zijn te participeren, vragen om een aanpak waarin de overheid het voortouw neemt en met de bewoners kijkt hoe het plan zo goed mogelijk ingepast kan worden. Hiervoor is in het onderzoek een derde instrument opgesteld: (3) mengpaneel participatie-aanpak op maat.

	Laag sociaal kapitaal <i>Horizontale participatie heeft weinig potentie</i>	Hoog sociaal kapitaal <i>Horizontale participatie heeft veel potentie</i>
Laag economisch en cultureel kapitaal <i>Veel barrières voor verticale participatie</i>	Groep I Overheid realiseert maatregelen die mede bijdragen aan sociale veerkracht, en zorgt dat de maatregelen goed worden ingebed in de gemeenschap	Groep III In samenwerking maatregelen realiseren, in dit proces de drempels voor participatie actief wegnemen en mensen leefstijl-gericht aanspreken
Hoog economisch en cultureel kapitaal <i>Weinig barrières voor verticale participatie</i>	Groep II Overheid realiseert maatregelen die mede bijdragen aan sociale veerkracht, mensen worden daarbij leefstijl-gericht uitgenodigd te participeren	Groep IV Maatregelen realiseren door voort te bouwen op het aanwezige kapitaal en dit kapitaal leefstijl-gericht triggeren

Figuur 2. Een participatieaanpak voor bewoners, afhankelijk van hun kapitalen

Het onderzoeksrapport Klimaatadaptatie en Sociale Veerkracht is te vinden op:
<https://klimaatadaptatienederland.nl/publish/pages/115274/6-wp-sv-2020-sociale-veerkracht-en-klimaatadaptatie.pdf>

In gesprek

De deelnemers aan de workshop zijn met elkaar in gesprek gegaan over de volgende vragen: Hoe ver zijn we nu in Nederland met het verbinden van klimaatadaptatie en sociale veerkracht? Is een volgende stap nodig? En zo ja, welke stap?

Hoewel de meningen gevarieerd zijn, is in het algemeen het beeld dat we nog aan het begin staan. Er speelt in gemeenten soms het strijdpunt met stedelijke verdichting. Gemeenten moeten het goede voorbeeld geven, maar dit ontbreekt nog vaak. Sommige gemeenten hebben al wel ervaring en zijn zich bewust van de sociale veerkracht van wijken. Het is de vraag in hoeverre deze kennis en ervaring goed benut worden.

Het is de kunst om de wensen en behoeftes vanuit de wijk te verbinden aan klimaatadaptatie. Zorg voor gedeelde belangen en een juiste framing. Verschillende burgemeesters (Arnhem, Breda) hebben een oproep gedaan om aan de slag te gaan in probleemwijken, omdat mede door corona de problemen groter geworden zijn. Hier ligt een kans om klimaatadaptatie mee te koppelen.

Geconstateerd wordt dat binnen gemeenten samenwerking tussen sociale beleidsvelden, klimaat en energie nodig is. Een voorbeeld is het project Peperklip (Rotterdam). Het binnenterrein en het dak zijn vergroend, maar de tuinen van de inwoners zijn niet meegegaan. Meer aandacht is nodig voor de sociale problematiek wanneer er fysieke projecten plaatsvinden. Benader dus vooral ook de sociale projectleiders in een gemeente.

Als het gaat om participatie wordt opgemerkt dat dit in zwakkere wijken niet eenvoudig is en dat Nederland veel van dit soort wijken heeft. Een van de knelpunten is hoe je omgaat met diverse wijken die een mix zijn van laag en hoog sociaal kapitaal.

Water als leidend principe, ook in de wijk vraagt nog veel bewustwording. Tegelijkertijd geldt dat de vele opgaven in de wijk elkaar soms ook in de weg kunnen zitten. Door kennis in coproductie op te pakken en kennis steeds beter te delen en te benutten hopen we stappen te kunnen maken.

Relevante links

Het onderzoeksrapport Klimaatadaptatie en Sociale Veerkracht is te vinden op:

- <https://klimaatadaptatienederland.nl/publish/pages/115274/6-wp-sv-2020-sociale-veerkracht-en-klimaatadaptatie.pdf>

Resultaten van het kennisprogramma NKWK Klimaatbestendige stad zijn te vinden op:

- <https://waterenklimaat.nl/nl/onderzoekslijnen/klimaatbestendige-stad/>
- <https://klimaatadaptatienederland.nl/overheden/nkwk-onderzoekslijn/>

Op 14 oktober 2021 wordt de jaarlijkse kennisdag van DPRA en DPZW gepland.